

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÖRDÜKLERİ MESLEK SEÇİMİ KONULARINDAKİ DEĞERLERİ KAZANMA DÜZEYLERİ

*Nadire Emel AKHAN**

*Serpil DEMİREZEN***

ÖZET

Sosyal bilgiler dersi öğrencileri gerekli bilgi ve beceriyi kazandırmanın yanı sıra onları, ortak değerleri bilen ve geliştiren kişiler olarak yetiştirmeyi hedefler. Sosyal bilgiler dersi çerçevesinde öğrencilere farklı öğrenme alanları altında birçok değer kazandırılmaya çalışılır. Bu değerlerden özellikle “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerleri sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarından “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı içerisindeki meslek seçimi konularında verilmeye çalışılır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ilköğretim sosyal bilgiler dersi konularından biri olan meslek seçimi konusu kapsamında öğretilen “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerlerini öğrencilerin kazanma düzeylerini ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada araştırmacılar tarafından veri toplamak amacıyla açık uçlu sorulardan hazırlanan on üç maddelik görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışma içerik analizinin yapıldığı nitel bir çalışmadır. Çalışmaya, Ankara merkezde tespit edilen üç farklı okulun 7. sınıfında öğrenim gören toplam 120 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, çalışma grubundaki öğrencilerinin meslek seçimi konusunda bilinçli oldukları ve mesleki değerler konusunda duyarlı oldukları sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Öğrencilerin “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerlerinin önemini açıklamada, meslek yaşantısındaki önemini açıklamada, örnek vermede ve bu değerler ile ilgili örnek bir kişi göstermede zorlanmadıkları görülmüştür. Bu noktada sosyal bilgiler dersi içerisinde gösterilen meslek seçimi ile ilgili konularda verilmesi hedeflenen değerleri öğrencilerin ifade etme düzeylerinin yeterli olduğunu ve öğrencilerin meslek seçimi ve meslek hayatında önem kazanan “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerlerini benimsediklerini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, ilköğretim, meslek, değer, dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk

*Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi A.B.D., Antalya, neakhan@akdeniz.edu.tr

**Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Telsizler Ortaokulu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Ankara, serpil.demirezen@gmail.com
Bu çalışma, 26-28 Ekim 2011 tarihlerinde Eskişehir- Değerler Eğitimi Sempozyumu’nda bildiri olarak sunulmuştur.

**ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS'LEVELS OF GAINING THE
VALUES IN THE TOPICS RELATED TO CHOOSING
PROFESSION IN SOCIAL STUDIES COURSE**

ABSTRACT

The social studies course aims to provide necessary information and abilities with students and to raise them as people who know and improve common values. A lot of values in different learning areas are tried to teach students in the social studies course. Of these values, especially “honesty, industriousness and responsibility values” are tried to teach in the topics related to choosing profession inside “Production, Distribution and Consumption” learning areas. Therefore, the aim of this research is to reveal the students’ levels of gaining “honesty, industriousness and responsibility values” within the scope of the topics related to choosing profession in social studies course. For that purpose, the -13-item-interview form consisting of open-ended questions was used to collect data by the researchers. 120 seventh grade students studying in different schools in the center of Ankara participated in the research. When the results are evaluated generally, it can be said that the students in the working group are conscious about choosing profession and that they are sensitive to professional values. It was determined that the students didn’t have difficulty in telling the importance of “honesty, industriousness and responsibility values” in choosing profession, giving examples about this topic and exemplifying a person having these values. In this point, it is possible to say that the students’ levels of expressing the values that are aimed to teach in the topics related to choosing profession in social studies course are adequate and that they adopt “honesty, industriousness and responsibility values”, which are important in choosing a profession and professional life.

Key Words: Social studies, elementary school, profession, value, honesty, industriousness, responsibility

Giriş

Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarının ana gayesi ekonomik kalkınmanın ve demokratik hayatın devamlılığını sağlamaktır. Eğitimin ana amaçlarından biri olan ekonomik kalkınma ise öğrencilerin gelecekteki meslek seçimlerini, meslek eğitimlerini ve öğrencileri gelecekteki mesleki rollerine hazırlanmasını kapsamaktadır. Bu noktada meslek seçiminin genel olarak temelleri ilköğretim çağlarında atılmaktadır. Öğrenciler gelecekte için atacakları bu önemli adımda ilköğretim dönemi boyunca sosyal bilgiler dersi çerçevesinde belirli değerleri kazanmaya çalışırlar. Bu değerleri kazandıkları oranda da gelecekteki konusunda daha bilinçli kararlar alabilirler.

Sosyal bilgiler dersi öğrencilik yıllarında gerekli bilgi ve becerinin yanı sıra öğrencileri ortak değerleri bilen ve geliştiren kişiler olarak yetiştirmeyi hedefler. Sosyal bilgiler dersi çerçevesinde öğrencilere farklı öğrenme alanlarının şemsiyesinde birçok değer kazandırılmaya çalışılır. Bu değerler yelpazesinden özellikle “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerleri sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarından “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı

Turkish Studies

içerisindeki meslek seçimi konularında verilmeye çalışılır. Mesleki yönlendirmenin en önemli basamağı olan ilköğretim çağları öğrencilerin gelecekları hakkında düşünmeye başladıkları dönemlerdir. Bu çağlarda öğrencilerin doğru ve bilinçli olarak mesleklere yönlenebilmeleri öncelikle belli değerleri benimseyip davranış haline getirmeleri ile mümkündür. Dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerleri öğrencilerin hangi meslek dalını seçerlerse seçsinler toplumun etken üretken meslek sahibi bireyleri olurken en önemli yol göstericileri olacaktır.

Literatürde değer kavramına ilişkin pek çok tanım yer almaktadır: Türk Dil Kurumu (2011) sözlüğünde değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (2005: 89) değer kavramı Özgüven (1999)'in tanımıyla şöyle açıklanmıştır; "bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır."

Çelikkaya (1996: 16)'ya göre değer; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetlerdir.

Bir değer, belirli bir insan davranışının ya da yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inançtır. Değerler, toplumdan topluma ve zaman içinde değişir. Toplumlar, değerleri doğrultusunda bazı davranışların sergilenmesini takdirle karşılar. Örneğin sadakat, sevgi, cesaret, dostluk, temizlik, saygı, dürüstlük, nezaket ve benzerleri önem verilen toplumsal değerlerdir. Değerler toplum için değerlidir; değerlere uygun davranan insanlar da toplumun gözünde değerlidir (Dökmen,2007: 60).

Değerler eğitiminde okul, öğretmen ve aile üç önemli bileşeni oluşturmaktadır. Değerler eğitiminin başarıya ulaşması bir anlamda bu üç bileşenin birbiriyle ne kadar uyum ve işbirliği içinde olduğuyla ilgilidir. Değerler eğitiminde öğretmen bir rol modeli olarak okul yönetimi, diğer öğretmenler ve çevreyle işbirliği içinde çalışmalıdır. Günümüzde eğitim, zamanın kısıtlılığı nedeniyle temel konulara ve değerlendirmeye odaklanmaktadır. Ancak bunların yanı sıra değerler, süreçler ve tüm programın tutarlılık ve birliği de dikkate alınmalıdır. Toplumun iyiliğine katkıda bulunabilecek, yaşamlarını anlamlandırabilecek ahlaki bakımdan farkındalık geliştiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenler kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinde, değerlerle ilgili konuları ele alabilmeleri de bir ölçüt olarak yer almalıdır (Edwards, 1996: 178).

Toplumlar çağın gerektirdiği niteliklere sahip; kendi tutum, değer ve normlarıyla donanmış bireyleri eğitim yoluyla yetiştirmektedir. İlköğretim, toplumsallaşma için yeterli eğitimi ailede alamayan, okul öncesi eğitime de devam edememiş bireyler için ilk, bir üst öğrenim basamağına geçemeyecek bireyler için de son fırsat olarak ortaya çıkmaktadır. İlköğretim, kültürel sürekliliğin sağlanmasının, kararlı demokratik bir toplum yapısının oluşturulmasının, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesinin, yaşam boyu sürecek bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelidir (Kavak, 1997: 17). Toplumun bir arada tutan, toplumsal sürekliliği sağlayan ortak değerlerin okul ortamında öğrencilere kazandırılması oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler dersi, ilköğretim seviyesinde değerler eğitiminin planlı şekilde yürütülebileceği temel derstir.

Genel olarak tüm eğitim uygulamalarının, özelde ise sosyal bilgiler eğitiminin bireylere demokratik değer, tutum ve inanç kazandırma, sahip oldukları değerlerin farkına varma ve bunların diğer insanlarla etkileşimlerine etkisinin bilincine varmalarını sağlama sorumluluğu vardır (Doğanay, 2009: 230).

Eğitim programlarının, çağın gereklerine, toplumsal ihtiyaçlara ve eğitimdeki modern yaklaşımlara uygun olarak yenilenmesi çalışmaları doğrultusunda ilköğretim kurumlarında okutulan temel derslerden biri olan sosyal bilgiler dersi müfredat programı da bu kapsamda 2005 yılında yenilenmiş; programın genel amaçlarında ve dayandığı temel ilkelerde düzenlemeler yapılmıştır. Yenilenen sosyal bilgiler programında esas alınan temel öğeler şunlardır:

- Eğitim süreci ile kazanılması beklenen *Beceriler*,
- Bilginin yapıtaşları olan *Kavramlar*,
- Toplumsal yaşamın gereği olan *Değerler*

Sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitimi üzerinde özellikle durulmuştur. Bireyin kendi değerlerini oluşturması ve becerilerini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Birey kendi eylemlerinin merkezinde yer aldığı için eylemlerini planlar, yönetir, kontrol eder ve değerlendirir. Bunu başarabilmesi bireyin kendini tanımasına bağlıdır. Kişinin kendini tanıması ise etkin bir insan ve vatandaş olabilmesi sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitiminin öğrencilerin içselleştirebileceği düzeyde uygulanmasına bağlıdır (Balcı, 2008: 2).

Sosyal bilgiler, etkili vatandaşlık kapsamında bireye ve topluma odaklanırken, bireylerin toplumsal yaşamlarını ve diğer bireylerle etkileşimlerini etkileyen değerleri de ele almak durumundadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencilere toplumsal kişilik kazandırırken toplumun öngördüğü değerleri de bireylere kazandırma görevi üstlenmektedir (Çelgenci, 2010: 41).

2005 Sosyal Bilgiler Programında değerlerin özellikleri şöyle sıralanmıştır:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından belirlenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değerlerin normlardan farkı normların daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir (MEB, 2005: 89).

Sosyal bilgiler programında doğrudan verilecek değerler sınıf seviyesinde öğrenme alanlarına göre dağıtılmıştır.

Tablo 1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarında Doğrudan Verilecek Değerler

ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
Birey ve Kimlik	Duygu ve düşüncelere saygı, Hoşgörü
Kültür ve Miras	Türk büyüklerine saygı, Aile birliğine önem verme, Vatanseverlik
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Doğa sevgisi
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Temizlik, Sağlıklı olmaya önem verme
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Yardımseverlik
Güç, Yönetim ve Toplum	Bağımsızlık
Küresel Bağlantılar	Misafirperverlik

(MEB, 2005a: 87)

Turkish Studies

Tablo 2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarında Doğrudan Verilecek Değerler

ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
Birey ve Kimlik	Sorumluluk
Kültür ve Miras	Estetik
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Doğal çevreye duyarlılık
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Çalışkanlık
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Akademik dürüstlük
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Dayanışma
Güç, Yönetim ve Toplum	Adil olma, Bayrağa ve İstiklal Marşı'na saygı
Küresel Bağlantılar	Tarihsel mirasa duyarlılık

(MEB, 2005a: 87)

Tablo 3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarında Doğrudan Verilecek Değerler

ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
Birey ve Toplum	Bilimsellik
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Doğal çevreye duyarlılık
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Sorumluluk
Küresel Bağlantılar	Yardıms severlik
Kültür ve Miras	Kültürel mirasa duyarlılık
Güç, Yönetim ve Toplum	Hak ve özgürlüklere saygı
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Çalışkanlık

(MEB, 2005b: 97)

Tablo 4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarında Doğrudan Verilecek Değerler

ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
Birey ve Toplum	Farklılıklara saygı
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Vatanseverlik
Kültür ve Miras	Estetik
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Dürüstlük
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik
Güç, Yönetim ve Toplum	Adil olma
Küresel Bağlantılar	Barış

(MEB, 2005b: 97)

Sosyal bilgiler programında değer öğretiminde farklı yaklaşımların kullanılabilceği belirtilmiş, bu yaklaşımlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. “Okullarda seçilen değerler, geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilceği gibi, değer açıklama yaklaşımı ile öğrencinin kendi değerlerinin farkına varması sağlanabilir. Ayrıca öğrencinin değerlerini anlamak ve değerinin sistematik analizini yapmak amacıyla ahlaki muhakeme ve değer analizi yaklaşımları da

Turkish Studies

kullanılabilir.” şeklinde bir açıklamanın ardından söz konusu yaklaşımlar hakkında bilgi verilmiş ve uygulanabilir örnekler sunulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim sosyal bilgiler dersi konularından biri olan meslek seçimi konusu kapsamında öğretilen “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerlerini öğrencilerin kazanma düzeylerini ortaya koymaktır. Bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

İlköğretim 7. sınıf öğrencileri;

1. İyi bir meslek sahibi olmayı nasıl açıklamaktadırlar?
2. İyi bir meslek sahibi olmak için yapmaları gerekenleri nasıl açıklamaktadırlar?
3. Dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerini nasıl açıklamaktadırlar?
4. Dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerinin meslek hayatındaki önemini nasıl açıklamaktadırlar?
5. Dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerinden hangisinin meslek sahibi olduğunda kendisi için daha önemli olduğunu düşünmektedir?
6. Dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerleri ile ilgili hangi metaforları geliştirmişlerdir?
7. Çevrelerindeki meslek sahibi dürüst, çalışkan, sorumluluk sahibi olan hangi kişileri örnek vermişlerdir?

Yöntem

Bu çalışma içerik analizinin yapıldığı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma yöntemleri, sosyal olgularla ilgili araştırmalarda giderek daha fazla kullanılmaktadır (Patton, 2002). Nitel araştırma teknikleri, nicel araştırmalarda vurgulananların tersine ölçümden ziyade açıklamayı olanaklı kılacak ilişkileri ortaya çıkarmayı, olay ve olguların içinde gerçekleştiği durumu dikkate almayı önemser (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışmada; veriler kodlanıp, temalar oluşturulmuş, kod ve temalar organize edilerek, bulgular açıklanıp yorumlanmıştır. Yapılan bu işlemlerin amacı, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirip, organize ederek yorumlamaktır.

Çalışma Grubu

Çalışma, Ankara il merkezinde tespit edilen üç ilköğretim okulunun 7. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmada sınırlı sayıda okul kullanıldığı için araştırma sonuçları ile ilgili bir genelleme yapılmayacaktır. Okulların seçiminde nitel veri toplama geleneğine uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden “uygun / elverişli (convenient)” örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Diğer bir deyişle araştırmacılar kolaylıkla ulaşabilecekleri gönüllü çalışmayı kabul eden uygun okulları seçmişlerdir. Çalışmaya üç farklı okulda 7. sınıfta öğrenim gören toplam 120 öğrenci (58 kız, 62 erkek öğrenci) katılmıştır. Araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi ise ilköğretimde sosyal bilgiler dersinin olduğu son sınıf olması, öğrencilerin ilköğretimden mezun olurken sosyal bilgiler dersi çerçevesinde verilmeye çalışılan “dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk” değerlerini kazanıp kazandıklarını ortaya koymaktır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler açık uçlu sorularla toplanmıştır. Açık uçlu sorular, araştırmacının incelemek istediği olguyu esnek ve sınırlamadan ele alma olanağını verir (Yıldırım ve Şimşek,

2005). Böylece, önceden belirlenen anket kategorilerine bağlı kalmaksızın insanların deneyimleri, düşünceleri, duyguları ve bilgileri hakkında doğrudan bakış açıları yakalanabilir (Patton, 2002).

Çalışmada araştırmacılar tarafından veri toplamak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan on üç maddelik görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşme formu için, önce ilgili alan yazın incelenmiş, daha sonra sosyal bilgiler öğretmenleri ve alan uzmanları ile konu hakkında görüşmeler yapılarak bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soruların ifade ediliş biçimleri, sorulma sırası ve içeriklerine ilişkin olarak alan uzmanlarının görüşleri çerçevesinde çalışılarak soru sayısı belirlenmiştir. Bu sorular 40, 7. sınıf öğrencisine uygulanarak pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonrası öğrencilerden gelen dönütler ve akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda, sorularda düzeltmeler yapılarak soru formundaki soru sayısı on üç olarak belirlenmiştir. Öğrencilere, genel olarak bu formda, “dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk” değerlerinin meslek yaşantısındaki önemi sorulmuştur. Ayrıca dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerinin öğrencide ne çağrıştırdığına ve bu değerleri kimlerle ve nelerle özdeşleştirdiklerine bakılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Nitel araştırmalarda içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar (kodlar) ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu amaçla, çalışmada içerik analizi yapılırken temalar ve kodlar belirlenmiştir. Ayrıca çalışma içinde kodlar ve temaların daha iyi anlaşılabilmesi için, ilgili öğretmenlerin görüşlerinden örnekler verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

1. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri iyi bir meslek sahibi olmayı nasıl açıklamaktadırlar?

Tablo 5. Öğrencilere Göre İyi Bir Meslek Sahibi Olmanın Anlamı

Temalar	Kodlar	f	%
Zenginlik	Zengin olmak	11	9,16
	Para kazanmak	6	5
	Lüks yaşamak	4	3,33
	Σ	21	17,5
Kariyer	Saygı görmek	9	7,5
	Hedefimize ulaşmak	7	5,83
	Söz sahibi olmak	5	4,16
	Yönetici olmak	3	2,5
	Σ	24	20
Gelecek	Sorumluluğumuz	11	9,16
	İyi bir hayat	7	5,83
	Zorlukların üstesinden gelmek	6	5
	Rahat bir yaşam	5	4,16
	İnsanlara yararlı olmak	3	2,5
	Σ	32	26,6
Geçinmek	Evini geçindirmek	12	10
	Muhtaç olmamak	11	9,16

Turkish Studies

	İhtiyaçlarımızı karşılamak	9	7,5
	Sıkıntı çekmemek	5	4,16
Geçinmek	Ekmek parası	4	3,33
	İşsiz kalmamak	2	1,66
	Σ	43	35,8

Öğrencilere ilk olarak iyi bir meslek sahibi olmanın ne demek olduğu soruldu. Öğrencilerin %35,8'i (f=43) iyi mesleği, *geçinmek*, %26,6'sı (f=32) *gelecek*, %20'si (f=24) *kariyer*, %17,5'i (f=21) *zenginlik* olarak ifade etmişlerdir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun, toplumdaki genel kanıya paralel olarak iyi bir mesleği geçimlerini sağlayacak meslek olarak gördükleri, aynı zamanda kendilerine iyi bir gelecek, kariyer ve zenginlik sağlayacağını düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerden bazılarının iyi bir meslek sahibi olmak hakkındaki görüşleri şu şekildedir: "4K: İyi meslek sahibi olmak çok önemlidir. Sorumluluğunu bilenler mesleklerini bugünden planlar.", "52E: İyi meslek iyi para kazanmaktır. İyi para kazırsak evimizi rahat geçindirebiliriz.", "50K: İyi meslek sahibi saygı gören biri olmak en büyük düşüm. Örneğin doktorlar çok saygı görüyorlar.", "57E: İyi meslek sahipleri zengin olurlar. Böylece her istediklerini alırlar.", "36K: İyi meslek sahipleri lüks yaşarlar. Çünkü çok para kazanırlar.", "61E: İnsanlar ekmek parası kazanmak için çalışırlar. İyi meslek geçinmek demektir."

2. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri iyi bir meslek sahibi olmak için neler yapmaları gerektiğini nasıl açıklamaktadırlar?

Tablo 6. Öğrencilere Göre İyi Bir Meslek Sahibi Olmak İçin Yapılması Gerekenler

Temalar	Kodlar	f	%
Sevmek	Yaptığın işi sevmek	8	6,6
	Planlı olmayı sevmek	3	2,5
	Σ	11	9,16
Karar Vermek	Hedefe karar vermek	25	20,8
	İstediklerini bilmek	12	10
	Nasıl bir gelecek...	10	8,3
	Σ	47	39,16
Değerler	Çalışkanlık	23	19,16
	Dürüstlük	15	12,5
	Sorumluluk	13	10,8
	Bilimsellik	7	5,8
	Vatanseverlik	4	3,3
	Σ	62	51,66

Öğrencilere iyi bir meslek sahibi olmak için neler yapılması gerektiği sorulduğunda %51,66'sı (f=62) *değerlere (çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk, bilimsellik, vatanseverlik) önem verilmesi gerektiğini* dile getirmişlerdir. Diğer öğrencilerden ise %39,16'sı (f=47) *mesleğe doğru karar vermek gerektiğini*, %9,16'sı (f=11) *seçeceği mesleği sevmek gerektiğini* söylemişlerdir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin iyi bir mesleğin çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk gibi değerleri gerektirdiğinin bilincinde olduklarını göstermektedir. Aynı zamanda iyi bir meslek sahibi olmak

için hedef belirlemenin ve planlı çalışmanın önemini farkında oldukları söylenebilir. Öğrencilerden bazılarının iyi bir meslek sahibi olmak için yapmaları gerekenler hakkındaki görüşleri şu şekildedir: “52K: İyi meslek sahibi olmanın yolu çok çalışmaktan geçer. Çok çalışkan olursak iyi mesleğimiz olur.”, “60E: Vatanını seven iyi meslek seçer ve işini iyi yapar.”, “31K: Hangi mesleği seçeceğine iyi karar vermek gerekiyor. Kararını verip o mesleği kazanacaksın.”, “44E: İşini seversen mesleğini iyi yaparsın.”, “12K: İyi iş planlı olmaktan geçer. Meslekte çalışmak için planlı olmak demektir.”

3. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri “dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk” değerlerini nasıl açıklamaktadırlar?

Tablo 7. Öğrencilere Göre “Dürüstlük, Çalışkanlık, Sorumluluk” Değerleri

Temalar	Kodlar	f	%
Dürüstlük	Güvenilir	28	23,3
	İyi insan	23	19,16
	Vicdan	15	12,5
	Mert	13	10,8
	Edep	11	9,16
	İnanmak	9	7,5
	İçten gelen	7	5,83
	Dosdoğru	6	5
	Saygı duyulan	6	5
	Temizlik	2	1,66
Çalışkanlık	İşini iyi yapan	31	25,8
	Güvenilir	26	21,6
	Emek	21	17,5
	Başarı	13	10,8
	Yükselmek	9	7,5
	Saygınlık	8	6,6
	Tercih edilen	6	5
	Azim	4	3,3
	Mutluluk	2	1,66
	Sorumluluk	Gayret göstermek	28
Planlı olmak		21	17,5
İleri görüşlülük		17	14,16
Mantık		15	12,5
Geleceğe yatırım		12	10
Alın teri		12	10
Önem vermek		9	7,5
Pes etmemek		6	5

Öğrencilere, “dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk” değerlerinin kendilerine ne anımsattığı sorulduğunda dürüstlük değeri için %23, 3’ü (f=28) *güvenilir*, çalışkanlık değeri için %25,8’i (f=31) *işini iyi yapan*, sorumluluk değeri için %23, 3’ü (f=28) *gayret göstermek* cevaplarını vermişlerdir. Tablo 7’deki bulgular öğrenci görüşleri ile birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin daha çok güvenilir ve iyi insanları dürüst; işini iyi yapan, güvenilir ve emek harcayan insanları çalışkan; bir işte gayret gösteren, planlı kişileri ise sorumluluk sahibi olarak gördükleri söylenebilir. Öğrencilerden bazılarının “dürüstlük-çalışkanlık-sorumluluk” değerleri hakkındaki görüşleri şu

Turkish Studies

şekildedir: “18K: Dürüstlük güvendir. Dürüst insanlara güvenilir.”, “31E: İyi insanlar dürüsttür. Dürüst olmak iyi ve yararlıdır.”, “42K: Çalışkanlık işine çok çalışan işini iyi yapan kişidir.”, “52E: Çalışkanlık mutluluktur. Çalışkan olup ödevlerimizi hemen yapsak mutlu oluruz.”, “21K: Sorumlu insan gayret eder. Sorumluluğunu gayretle bitirir.”, “11E: Sorumluluk pes etmemektir. Pes edip işi bırakıp gitmemektir.”

4. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk meslek hayatındaki önemini nasıl açıklamaktadırlar?

Tablo 8. Öğrencilere Göre Dürüstlük, Çalışkanlık, Sorumluluk Değerlerinin Meslek Hayatındaki Önemi

Temalar	Kodlar	f	%
Dürüstlük	Güvenilen	34	28,3
	Takdir edilen	31	25,8
	Geleceği garantileyen	23	19,16
	Tutulan	17	14,16
Çalışkanlık	Helal kazanç	15	12,5
	Hızlı yükselen	26	21,6
	Göze giren	24	20
	Başarılı	22	18,3
	Yaratıcı	20	16,6
	Övülen	15	12,5
	Zamanında bitiren	13	10,83
	İşini önemsemek	29	24,1
Sorumluluk	İşi üstlenmek	23	19,16
	Saygı gören	21	17,5
	Vazifesine sadık	16	13,3
	Titiz davranmak	14	11,6
	Kendini bilen	8	6,6
	Düzenli olmak	6	5
	Zamanında yapmak	3	2,5

Öğrencilere göre dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerinin meslek hayatındaki önemi sorulduğunda *dürüstlük* değeri hakkında %28,3’ü (f=34) *işinde güvenilen*, *çalışkanlık* değeri hakkında %21,6’sı (f=26) *işinde hızlı yükselen*, *sorumluluk* değeri hakkında ise %24,1’i (f=29) *işini önemsemek* açıklaması yapmışlardır. Buna göre öğrencilerin; dürüst, çalışkan ve sorumluluk sahibi kişileri meslek hayatında başarılı olan, çevresindekilerin takdirini kazanan, iş ahlakı ve öz disiplin sahibi olarak gördükleri söylenebilir. Öğrencilerden bazılarının “dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk” değerlerinin meslek hayatındaki önemi hakkındaki görüşleri şu şekildedir: “8K: İşimizde dürüst olursak herkes güvenir.”, “1E: İş sahibi dürüst olursa herkes onu takdir eder ona gelir onunla çalışır.”, “3K: Çalışkanlar çok yükselir istedikleri mevkie gelir.”, “12E: İşleri çabuk yapanlar çalışkandır. Kendine verileni zamanında yapanlar.”, “11K: Sorumluluk sahibi kişi işinde sorumlu olan işini önemseyen kişidir.”, “4E: Sorumlu insanlar işine vazifesine sadıktır.”

5. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerinden hangisinin meslek sahibi olduğunda kendisi için daha önemli olduğunu düşünmektedir?

Turkish Studies

Tablo 9. Öğrencilerin Meslek Hayatında En Çok Önemli Gördükleri Değer

Temalar	Meslek hayatında önemli bulanlar f	%
Dürüstlük	11	9,16
Çalışkanlık	86	71,6
Sorumluluk	23	19,2

Öğrencilere meslek hayatında en çok önemli gördükleri değer sorulduğunda %71,6'sı (f=86) *çalışkanlık*, %19,2'si (f=23) sorumluluk, %9,16'sı (f=11) ise *dürüstlük* cevabını vermişlerdir. Tablo 9'dan açıkça görüldüğü gibi öğrenciler meslek hayatında çalışkanlığı, sorumluluk ve dürüstlükten daha önemli görmektedirler. Öğrenci görüşlerinde yer alan ifadeler incelendiğinde öğrencilerin, eğer çalışkan olunmazsa sahip olunan işin kaybedileceği tehlikesinin farkında oldukları, bu nedenle hangi iş olursa olsun çalışkanlığın en önemli değer olarak görüldüğü söylenebilir. Tablo 5'teki veriler öğrencilerin meslek sahibi olmayı başkalarına muhtaç olmadan geçinmek (%35,8) olarak düşündüklerini göstermekte idi. Tablo 5 ve Tablo 9'daki bulgular birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin geçinmek için bir meslek sahibi olmayı, sahip olunan meslekte başarılı olmak için de çalışkan olmayı önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir. Öğrencilerden bazılarının "dürüstlük- çalışkanlık-sorumluluk" değerlerinden hangisini meslek hayatında daha önemli gördükleri hakkındaki görüşleri şu şekildedir: "18E: Meslek hayatında dürüstlük daha önemlidir. Çünkü dürüst insanı herkes över.", "3K: Meslek hayatında çalışkanlık daha önemlidir. Çünkü çalışkan olmazsak o meslek bizim olamaz.", "56E: Meslek hayatında çalışkanlık daha önemlidir. Çünkü çalışan hep kazanır.", "41E: Meslek hayatında sorumluluk daha önemlidir. Çünkü işte çok sorumluluk vardır. O sorumluluğu alınca işi öğreniriz."

6. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerleri ile ilgili hangi metaforları geliştirmişlerdir?

Tablo 10. Öğrencilere Göre Dürüstlük, Çalışkanlık, Sorumluluk Metaforları

Temalar	Kodlar	f	%
Dürüstlük	Ailem	26	21,6
	Düz yol	19	15,8
	Ayna	14	11,6
	Saf altın	12	10
	Güneş	11	9,16
	Bebek	9	7,5
	Akarsu	9	7,5
	Öğretmen	6	5
	Yunus	5	4,1
	Kan	3	2,5
	Bilgisayar	2	1,66
	Peygamber	2	1,66
	Arkadaş	2	1,66
Çalışkanlık	Atatürk	25	20,8
	Arılar	24	20
	Beyin	21	17,5

Turkish Studies

Çalışkanlık	İnek	18	15
	Karınca	13	10,8
	Ferrari	10	8,3
	Makine	7	5,8
	Arkadaş	2	1,66
Sorumluluk	İş / Görev	38	31,6
	Asker	23	19,6
	Arı	16	13,3
	Annem	11	9,16
	Arkadaş	11	9,16
	Güneş	9	7,5
	Ödev	7	5,8
	Bir şeye benzetemedim	5	4,1

Öğrencilere göre dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk değerlerini bir şeye benzetmelerini istediğimizde dürüstlük değerini %21, 6'sı (f=26) *aillesine*, çalışkanlık değerini %20,8'i (f=25) *Atatürk'e*, sorumluluk değerini ise %31,6'sı (f=38) *iş ya da göreve* benzetmişlerdir. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin dürüstlük ile ilgili olarak daha çok aile yaşantılarındaki tecrübelerini ifade ettikleri, bunun yanı sıra ayna, saf altın, güneş, bebek gibi saf özelliklere sahip şeyleri düşündükleri görülmektedir. Öğrenci görüşlerindeki ifadeler incelendiğinde de öğretmen, bilgisayar, peygamber ve arkadaşın ortak özellik olarak yalan söylemedikleri için öğrenciler tarafından dürüst olarak algılandığı ifade edilebilir. Çalışkanlık değerini öğrenciler en çok Atatürk'e benzetmişler, ayrıca arılar ve karınca gibi çalışkanlıkla özdeşleştirilen hayvanlardan da söz etmişlerdir. Öğrenciler sorumluluk değerini ise daha çok iş/görev olarak görmekteyizler. Buna göre, yapılan işin, verilen görevin insana sorumluluk yüklediğini düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerden bazılarının "dürüstlük- çalışkanlık- sorumluluk" değerlerini nelere benzettikleri konusundaki görüşleri: "7K: Dürüstlük ailemdir. Çünkü ailem hep dürüst olmuştur.", "18E: Dürüstlük düz bir yoldur. Asla o yoldan sapmaz.", "25K: Çalışkanlık beyin gibidir. Beyin hiç durmadan çalışır. Dinlenmez.", "33E: Çalışkanlık Atatürk'tür. Atatürk çalışarak bu ülkeyi kurdu.", "42K: Sorumluluk askerdir. Yurdu savunurken sorumluluğunu asla unutmuyor ve kaçmıyor.", "52E: Sorumluluk arıdır. Hiç durmadan bal yaparlar."

7. İlköğretim 7. sınıf öğrencileri çevrelerindeki meslek sahibi dürüst, çalışkan, sorumluluk sahibi olan hangi kişileri örnek vermişlerdir?

Tablo 11. Öğrencilere Göre Değerleri Temsil Eden Kişiler

Temalar	Kodlar	f	%
Dürüstlük	Baba	98	81,6
	Öğretmenim	12	10
	Akraba	5	4,1
	Alışveriş yapılan kişiler	3	2,5
	Annem	2	1,66
Çalışkanlık	Baba	67	55,8
	Öğretmenim	29	24,1
	Akraba	8	6,66
	Alışveriş yapılan kişiler	6	5
	Sanatçılar	6	5
	Annem	4	3,33
	Baba	73	60,8

Turkish Studies

Sorumluluk	Öğretmenim	14	11,6
	Akraba	13	10,8
	Annem	11	9,16
	Sanatçılar	9	7,5

Öğrencilerden çevrelerindeki meslek sahibi dürüst, çalışkan, sorumluluk sahibi kişilere örnek vermelerini istediğimizde dürüstlük değerinde %81,6'sı (f=98) babalarını, çalışkanlık değerinde %55,8'i (f=67) babalarını, sorumluluk değerinde %60,8'i (f=73) yine babalarını göstermişlerdir. Tablo 11'deki verilere göre öğrencilerin dürüst, çalışkan ve sorumluluk sahibi kişi olarak en çok babalarını, ardından öğretmenlerini ve akrabalarını gördükleri söylenebilir. Öğrenci görüşlerinde yer alan ifadeler de incelendiğinde dürüstlük ve çalışkanlık değerleri için mahallede alış veriş yapılan esnafların da örnek alındığı görülmektedir. Çalışma grubunun bulunduğu okulda velilerin içinde daha çok babalar meslek sahibidir, anneler çalışmayan ev hanımıdır. Çocuklar da bu değerleri eve ekmek getirmek, geçim sağlamak açısından düşündükleri için babalarını örnek verdikleri düşünülebilir. Öğrencilerden bazılarının "dürüstlük-çalışkanlık-sorumluluk" değerlerini özleştirdikleri kişiler konusundaki görüşleri: "42E: Benim babam çok dürüştür. Babam polis. Hiç yalan söylemez. İnsanlara dürüstçe yardım eder.", "12K: Benim babam işçi. Çok çalışkan. İşten geç gelir fakat sabah erkenden yine işe gider. Hiç durmadan çalışır.", "47E: "Benim babam en çok sorumluluğunu bilendir. Evine ve çocuklarına bakar. Sorumluluklarını bildiği için çok çalışır.", "55E: Sanatçılar çok çalışkanlar. Gece gündüz durmadan çalışıyorlar.", "9K: Benim amcam çok dürüst bir insandır. Yaptığı işte dürüst olduğu için tüm arkadaşları onu çok sever."

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin araştırma sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrenciler iyi bir meslek sahibi olmanın anlamını; gelecekte sorumluluklar üstlenerek iyi bir hayat sürmek olarak açıklamışlardır.
- İyi bir meslek sahibi olmak için; çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk, bilimsellik ve vatanseverlik gibi değerlere sahip olmak gerektiğinin bilincinde oldukları tespit edilmiştir.
- Öğrenciler dürüstlük değerini açıklarken; güvenilir ve iyi bir insan olmak, vicdan sahibi, mert edepli, kendisine inanılabilen, saygı duyulan insan olmak gerektiğini vurgulamışlardır. Çalışkanlık değeri öğrencilere göre; işini iyi yapmak, güvenilir olmak, emek harcamak, başarı ve mutluluk elde etmek, saygınlık kazanmak, azimle çalışmak ve yükselmektir. Sorumluluk ise; planlı olmak, gayret göstermek, ileri görüşlü olmak, mantıklı düşünmek, geleceğe yatırım yapmak, alın teri dökmek, işine önem vermek ve asla pes etmemek olarak açıklanmıştır.
- Öğrenciler dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerinin meslek hayatındaki önemini açıklarken dürüstlük ile ilgili olarak; güvenilen, takdir edilen, tutulan, helal para kazanan bir insan olmayı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Çalışkanlık değeri öğrencilere göre meslek hayatında hızlı yükselmeyi, göze girmeyi, başarılı ve yaratıcı olmayı, övülmeyi ve işini zamanında bitirmeyi sağlamaktadır. Sorumluluk değeri ise meslek hayatında işini üstlenmeyi ve önemsemeyi, vazifesine sadık olmayı, düzenli olmayı gerektirir. Bunların sonucunda kendini bilen ve saygı gören bir insan olunur.

- Öğrencilere dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerinden hangisini meslek sahibi olduklarında daha önemli görecekları sorulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda çalışkanlık değerinin diğer iki değere göre daha ön plana çıktığı tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerini neye benzettikleri sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde dürüstlük değerini aile, düz yol, ayna, saf altın, güneş, bebek, akarsu, öğretmen, peygamber, kan, yunus, bilgisayar, arkadaş gibi somut şeylere benzettikleri görülmüştür. Çalışkanlık değeri öğrencilere göre; Atatürk'e, arılara, beyine, ineğe, karıncaya, ferrariye, makineye ve arkadaşına benzemektedir. Sorumluluk değeri denildiğinde ise öğrencilerin aklına iş, görev, asker, arı, anne, arkadaş, güneş, ödev gelmektedir.
- Öğrencilere çevrelerinde dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerini temsil eden kişilerin kimler olduğu sorulduğunda her üç değer için de ortak olarak "babam" cevabının ilk sırada verildiği görülmüştür. Daha sonra "öğretmenim, annem, akrabalarım, alış veriş yapılan kişiler" ifade edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 7. sınıf öğrencilerinin araştırma sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin meslek seçimini iyi düzeyde önemsedikleri söylenebilir. Öğrencilerin "dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk" değerlerinin mesleki yönelişlerine katkısını ve meslek hayatındaki önemini kavradıkları ve rahatlıkla ortaya koyabildikleri görülmüştür. Balcı (2008), sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin etkililiğini araştırdığı çalışmada öğrencilerin, bireysel ve sosyal sorumluluklarının yüksek düzeyde geliştiğini tespit etmiş; bireysel ve sosyal sorumluluklar öğrencilere kazandırılırken model olma, ortamın hazırlanması ve öğrencilerin ön hazırlıklarının yapılmasının önemine de değinmiştir. Bu çalışmada sorumluluk değerine ilişkin elde edilen sonuçların, Balcı'nın çalışmasını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde çalışma grubundaki öğrencilerinin meslek seçimi konusunda bilinçli oldukları ve mesleki değerler konusunda duyarlı oldukları sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Öğrencilerin "dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk" değerlerinin önemini açıklamada, meslek yaşantısındaki önemini açıklamada, örnek vermede ve bu değerler ile ilgili örnek bir kişi göstermede zorlanmadıkları görülmüştür. Bu noktada sosyal bilgiler dersi içerisinde gösterilen meslek seçimi ile ilgili konularda verilmesi hedeflenen değerleri öğrencilerin ifade etme düzeylerinin yeterli olduğunu ve öğrencilerin meslek seçimi ve meslek hayatında önem kazanan "dürüstlük, çalışkanlık ve sorumluluk" değerlerini benimsediklerini söylemek mümkündür. Çelgenci (2010) çalışmada, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sorumluluk, yardımlaşma ve dayanışma değerlerini öğrendiklerini düşündüklerini; saygı, hoşgörü ve yardımseverlik değerlerini günlük yaşamlarına aktarmaya çalıştıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın, sosyal bilgiler dersinde programın belirlediği değerlerin kazandırıldığını ortaya koyması bakımından Çelgenci'nin çalışması ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilere meslek seçiminin önemini vurgulayan ve "dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk" değerlerini örnek olaylarla anlatan, yaş düzeylerine uygun kitaplar okutulması önerilebilir. İşcan (2007) çalışmada, değerler eğitimi programına katılan öğrencilerin, programa katılmayan öğrencilere göre değerlere ilişkin daha fazla olumlu nitelikte davranış sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Buradan hareketle, sosyal bilgiler dersi içinde planlı bir şekilde yürütülecek değerler eğitiminin, öğrencilerin olumlu davranışlar geliştirmelerine, hatta ileriki yaşamlarında doğru meslekler seçmelerine katkı sağlayacağı söylenebilir. Erken yaşlarda değerlerin kazandırılmasının önemi düşünülürse, sosyal bilgiler programı kapsamında değerler eğitiminin planlı şekilde yürütülmesinin önemi açıkça ortaya çıkmaktadır.

Turkish Studies

Meslek seçimi konusunda öğrencilerin ufkunu genişletmek amacıyla sınıf içinde meslekleri tanıtan bir köşe oluşturulabilir. Sınıfta mesleklerle ilgili drama uygulamaları yapılabilir. Ayrıca farklı mesleklerde çalışan kişilerin belirli aralıklarla sınıfa davet edilmesi ve mesleğini tanıtmaları da öğrencilerin meslekler hakkında fikir sahibi olmalarını sağlayabilir. Öğrencilerin, çevrelerinde değişik mesleklerde çalışan kişilere kendi oluşturdukları soruları yöneltecekleri röportajlar yapmaları da meslekleri tanımaları açısından faydalı olabilir.

Kaynakça

- AYDIN, M. (2003). “Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği”, **Değerler Eğitimi Dergisi**, 1/3.
- BALCI, N. (2008). **İlköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği**. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ÇELGENCİ, T. (2010). **İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması**. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- ÇELİKKAYA, H. (1996). **Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi**. İstanbul: Alfa Yayınları
- DOĞANAY, A. (2009). “Değerler Eğitimi”, **Sosyal Bilgiler Öğretimi** (Ed: Cemil Öztürk), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DÖKMEN, Ü. (2006). **Küçük Şeyler**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- EDWARDS, J. (1996). *Planning For Values Education in the School Curriculum*. In J. M. Halstead and M. J. Taylor (Eds.). **Values Education and Education in Values**. New York: Routledge Falmer. (p.167-179).
- İŞCAN, C. D. (2007). **İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- KAVAK, Y. (1997). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- MEB (2005a). **Sosyal Bilgiler 4-5. Sınıflar Öğretim Programı**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü
- MEB (2005b). **Sosyal Bilgiler 6-7. Sınıflar Öğretim Programı**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü
- PATTON, M. Q. (2002). **Qualitative Research & Evaluation Methods** (3rd Ed.). Sage Publications, Thousands Oaks, CA.
- TDK Sözlük (2011). **Büyük Türkçe Sözlük**. <http://tdkterim.gov.tr/bts> adresinden 09/07/2011 tarihinde indirilmiştir.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları